

Strasbūrā, 8.3.2016.
COM(2016) 127 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Apspriešanās sākšana par Eiropas sociālo tiesību pīlāru

{SWD(2016) 50 final}
{SWD(2016) 51 final}

1. Ievads

Priekšsēdētājs Junkers savā uzrunā par situāciju Savienībā Eiropas Parlamentā 2015. gada 9. septembrī paziņoja par Eiropas sociālo tiesību pīlāra izveidošanu. Šī iniciatīva ir daļa no Komisijas veiktā darba ceļā uz ciešāku un taisnīgāku ekonomisko un monetāro savienību (EMS)¹ un daļa no Komisijas 2016. gada darba programmas.

Priekšsēdētājs Junkers savā runā norādīja: *"Mums ir jāintensificē darbs pie taisnīga un patiešām visas Eiropas mēroga darbaspēka tirgus. (...) Es vēlos, lai šo centienu ietvaros tiktu izveidots Eiropas sociālo tiesību pīlārs, kurā būtu ņemtas vērā Eiropas valstu sabiedrībās un darbaspēka tirgū notiekošās pārmaiņas. Un kuru var izmantot par kompasu konverģences atjaunošanai eirozonā. Šim Eiropas sociālo tiesību pīlāram būtu jāpapildina tas, ko ar kopīgiem spēkiem jau esam sasnieguši attiecībā uz strādājošo personu aizsardzību visā ES. Vēlos, lai šā procesa galvenie dalībnieki būtu sociālie partneri. Esmu pārliecināts, ka mēs darām pareizi, sākot ar šo iniciatīvu eirozonas ietvaros, vienlaikus dodot iespēju citām ES dalībvalstīm pievienoties, ja tās vēlas."*

Šajā paziņojumā izklāstīta turpmākā virzība uz Eiropas sociālo tiesību pīlāru. Tajā izklāstīts iniciatīvas pamatojums, aplūkota tā nozīme, joma un būtība, un ar to sāk plašu apspriešanos, kuras mērķis ir apkopot atsauksmes. Lai atvieglotu diskusijas, šī paziņojuma pielikumā ir pievienots pirmais pīlāra provizorisks izklāsts. Paziņojumam ir pievienoti arī divi Komisijas dienestu darba dokumenti: pirmajā ir aprakstītas galvenās ekonomikas, darba tirgus un sociālās tendences, uz kurām pamatojas pīlārs un kuras tam būtu jāpalīdz risināt, un otrajā dokumentā ir uzskaitīti svarīgākie ES līmeņa tiesību akti².

2. Kādēļ Eiropas sociālo tiesību pīlārs?

2.1. Augsti konkurētspējīga sociālā tirgus ekonomika

Rīcība ES līmenī atspoguļo Savienības dibināšanas principus un balstās uz pārliecību, ka ekonomikas attīstībai ir jānodrošina lielāks sociālais progress un kohēzija un, izstrādājot attiecīgus drošības tīklus atbilstoši Eiropas vērtībām, sociālā politika ir jāuztver arī kā produktīvs faktors, kas mazina nevienlīdzību, veicina darbvietu radīšanu un ļauj uzplaukt Eiropas cilvēkkapitālam. Šo pārliecību apstiprina atzinumi par nodarbinātības un sociālajiem rādītājiem. Dalībvalstis ar labāko sniegumu ekonomikas jomā ir izstrādājušas vērienīgāku un efektīvu sociālo politiku ne tikai saistībā ar ekonomikas attīstību, bet arī kā savas izaugsmes modeļa pamatu. Lai to panāktu, svarīgākais ir izveidot tādas sociālās drošības sistēmas un darba tirgus iestādes, kas pilda savus pienākumus un atbalsta darbvietu radīšanu.

Šī pieeja ir Komisijas vispārējās ekonomikas darba programmas pamatā, kā minēts tās 2016. gada izaugsmes pētījumā. Galveno uzmanību pievēršot strukturālajām reformām, ieguldījumiem un atbildīgai fiskālajai politikai, Komisija ir īpaši uzsvērusi sociālo solidaritāti un sociālo taisnīgumu.

¹ Politikas pamatnostādnes nākamajai Eiropas Komisijai, 2014. gada 15. jūlijs, "Jauns sākums Eiropai: mana programma nodarbinātībai, izaugsmei, taisnīgumam un demokrātiskām pārmaiņām."

² Komisijas dienestu darba dokumentu "Eiropas sociālo tiesību pīlāra pamatā esošās galvenās ekonomikas, nodarbinātības un sociālās tendences" (SWD (2016) 51) un "ES sociālo tiesību aktu kopums" (SWD(2016)50), 2016. gada 8. marts.

Saskaņā ar subsidiaritātes principu dalībvalstis ir primāri atbildīgas par nodarbinātības un sociālās politikas noteikšanu. Tas ietver darba tiesības un sociālās drošības sistēmu organizāciju. Šī atbildība ir noteikta ES līgumos, kas kopš Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas arī paredz, ka ES ir jāpapildina dalībvalstu darbības. Šis vispārējais mērķis ir atspoguļots Līguma par Eiropas Savienību 3. pantā, proti, *"darbība ir vērsta uz to, lai panāktu stabilu Eiropas attīstību, kuras pamatā ir līdzsvarota ekonomiskā izaugsme un cenu stabilitāte, sociālā tirgus ekonomika ar augstu konkurētspēju, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību, kā arī vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu"*.

Tāpēc Eiropas vienotā tirgus izveidošana un attīstība ir notikusi vienlaicīgi ar sociālās jomas tiesību aktu izstrādāšanu ES līmenī, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus, ierobežotu sociālā dempinga risku vai zemāku standartu noteikšanu un veicinātu ekonomisko un sociālo integrāciju. Tas ir arī iemesls, kāpēc kopš 90. gadiem nodarbinātības un sociālie jautājumi ir bijuši svarīgs ekonomikas politikas koordinēšanas aspekts ES līmenī, ko tagad sauc par Eiropas pusgadu. Eiropas sociālo tiesību pīlāra pamatojumā ir ievērota šī loģika, un tā ir atbilde uz divkārtu nepieciešamību: pārvarēt krīzi un lūkoties tālākā nākotnē, lai virzītos uz ciešāku un taisnīgāku ekonomisko un monetāro savienību.

2.2. Krīzes pārvarēšana un tālāka nākotne

Eiropa pakāpeniski atgūstas no pēdējās desmitgadēs smagākās krīzes. Katra dalībvalsts un ES kopumā cīnās ar politiskām, ekonomiskām un sociālām sekām, vienlaikus cenšoties paredzēt turpmākās norises. Krīze ir atstājusi smagu un redzamu ietekmi uz Eiropas sabiedrību un ekonomiku. Sociālās drošības sistēmas ir daļēji absorbējušas sekas, bet ir pieaudzis bezdarbs, ievērojamai daļai iedzīvotāju draud nabadzība, valstu finanses ir izsmeltas un vērojamas būtiskas atšķirības valstu vidū. Daudzus gadus īpaši bezdarbs ir radījis ļoti smagu slogu iedzīvotājiem un sabiedrībai: gandrīz 22 miljoni cilvēku joprojām ir bez darba un meklē darbu (gandrīz 17 miljoni eurozonā), no kuriem 10 miljoni ir šādā situācijā jau vairāk nekā gadu.

Krīze ir arī daļēji slēpusi un akcentējusi dažas citas svarīgas ilgtermiņa tendences. To vidū ir, piemēram, izmaiņas sabiedrības struktūrā, ģimenes un darba attiecību modeļos; ilgāka un daudzveidīgāka darba dzīve; daudzveidīgāks darbaspēks un jaunu nodarbinātības veidu izplatība; paradokss starp arvien pieaugošo izglītības līmeņa un plaši izplatītu prasmju neatbilstību; pieaugošā nevienlīdzība; jaunas vajadzības un iespējas saistībā ar paredzamā dzīves ilguma pieaugumu un demogrāfisko novecošanu; tehnoloģiju pārmaiņas un sabiedrības digitalizācija, un ekonomika.

Salīdzinājumā ar XX gadsimtu darba tirgū un sabiedrībā kopumā aktuālo problēmu joma un būtība ir radikāli mainījusies, un ir daudz jaunu vai gaidāmu tendenču, kurām Eiropai vajadzēs pielāgoties. Sociālās politikas mērķi un tās spēja sniegt rezultātus tiek nopietni pārbaudīti, un Eiropas spēja izveidot labi funkcionējošus un taisnīgus darba tirgus un sociālās drošības sistēmas ir īpaši nozīmīga, lai tā spētu palielināt ražīgumu, konkurēt pasaules mērogā, stiprināt sociālo kohēziju un paaugstināt tās iedzīvotāju dzīves līmeni.

Šādas pārdomas kļūst aizvien populārākas starptautiskā līmenī, kā arī katrā dalībvalstī³. Neraugoties uz nenoteiktību par nākotni, ir arvien vairāk pierādījumu un globāla vienošanās

³ Skatīt, piemēram, SDO (2015), "The future of work centenary initiative"; ESAO (2016), "Policy forum on the future of work"; Bertelsmann Stiftung (2015), "Redesigning European welfare states – Ways forward";

par nepieciešamību stiprināt saikni starp ekonomikas, sociālo un vides attīstību, par faktu, ka nevienlīdzība kavē ekonomikas attīstību, un par nepieciešamību izveidot iekļaujošākas izaugsmes modeli, kā izklāstīts 2015. gada septembrī Apvienoto Nāciju Organizācijas pieņemtajos ilgtermiņa attīstības mērķos un G20 atkārtotajos secinājumos. Šī vispārējā programma galvenokārt ir balstīta uz plašu izpēti, ko veikušas starptautiskās organizācijas, piemēram, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, Pasaules Banka, Starptautiskā Darba organizācija un Starptautiskais Valūtas fonds.

Šīs publikācijas apliecina, ka ieguldījumi cilvēkkapitālā ir svarīgs transmisijas mehānisms starp ilgtermiņa izaugsmi, vienlīdzību un sociālo attīstību. Tās apliecina arī to, ka ienākumu nevienlīdzība ilgtermiņā var negatīvi ietekmēt potenciālo izaugsmi, konsolidējot un padziļinot iespēju esošo nevienlīdzību, ierobežojot prasmju attīstību un kavējot sociālo un profesionālo mobilitāti. Ekonomiski attīstītās valstīs, kuru labklājība balstās uz ražīguma pieaugumu un to inovācijas spēju, sociālā un ekonomikas attīstība ir vienas monētas divas puses.

Mūsdienu sociālajai politikai būtu jābalstās uz ieguldījumiem cilvēkkapitālā, kuru pamatā ir vienlīdzīgas iespējas, sociālo risku novēršanu un aizsardzību pret tiem, efektīvu drošības tīklu un stimulu izveidošanu piekļuvei darba tirgum, lai cilvēki varētu dzīvot cilvēka cienīgu dzīvi, mainīt personīgo un profesionālo statusu dzīves laikā un pēc iespējas labāk izmantot savu talantu.

2.3. Virzība uz ciešāku un taisnīgāku ekonomisko un monetāro savienību

Eurozona ir guvusi mācību no pēdējo gadu krīzes un ir sākusi turpmāku integrācijas un konsolidācijas procesu. Tajā noteikti jāietver sociālā dimensija. Piecu priekšsēdētāju ziņojumā par Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanu⁴ uzsvērts, ka *“Eiropas mērķim vajadzētu būt nopelnīt “sociālo AAA reitingu” un ka “lai EMS sekmīgi darbotos, darba tirgiem un sociālās drošības sistēmām ir labi un taisnīgi jāfunkcionē visās eurozonas dalībvalstīs”*. Atgādinot, ka nepastāv “universāli piemērojams” paraugs, kam sekot, ziņojumā uzsvērts, ka visās dalībvalstīs bieži vien ir līdzīgas risināmās problēmas. Ziņojumā arī aicināts pievērst lielāku uzmanību nodarbinātībai un sociālajiem rādītājiem plašākā augšupējas konverģences procesā virzībā uz noturīgākām ekonomikas struktūrām eurozonā.

Tam nav tikai politiska vai sociāla nozīme, tā ir arī ekonomiska nepieciešamība. Pēdējo piecpadsmit gadu laikā gūtā pieredze liecina, ka pastāvošā nelīdzsvarotība vienā vai vairākās dalībvalstīs var apdraudēt eurozonas stabilitāti kopumā un nespēja novērst šo problēmu var radīt vēl lielākas atšķirības. Pēc 2007. – 2008. gada krīzes eurozona kļuva vēl neviendabīgāka, dažām valstīm klājās īpaši smagi, un ir vajadzīgs laiks, lai mazinātu šīs atšķirības. Raugoties nākotnē, ir skaidrs, ka turpmākie eurozonas panākumi lielā mērā ir atkarīgi no valstu darba tirgu un sociālās drošības sistēmu efektivitātes un ekonomikas spējas absorbēt un pielāgoties satricinājumiem.

Bundesministerium für Arbeit und Soziales (2015), "Green Paper: Re-Imagining Work. Work 4.0"; Pasaules Ekonomikas forums (2016), "The Future of Jobs: Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution"; ESAO, SVF, Pasaules Banka un SDO (2015), "Income inequality and labour income share in G20 countries: Trends, Impacts and Causes".

⁴ "Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšana", Žana Kloda Junkera ziņojums, kas sagatavots sadarbībā ar Donaldu Tusku, Jerūnu Deiselblūmu, Mario Dragi un Martinu Šulcu, 2015. gada jūnijs. Ziņojumā Francija un Vācija savā kopīgajā ieguldījumā, piemēram, uzsvēra nepieciešamību stiprināt sadarbību un kopējas nostādnes tādās jomās kā aktīva darba tirgus politika un sociālā nodrošinājuma sistēmas. Skatīt arī Eiropas Politiskās stratēģijas centrs (2015) "Ekonomiskās un monetārās savienības sociālā dimensija".

Funkcionējošiem un iekļaujošiem darba tirgiem ir efektīvi jāapvieno elastības un drošības elementi, kas var panākt augstāku nodarbinātības līmeni un pielāgošanās spējas. Saistītais "elastdrošības" jēdziens nav jauns, bet pēc krīzes un ņemot vērā mainīgo darba vidi, ir pienācis laiks pārskatīt, kā to vislabāk īstenot praksē. Uzņēmumi ir ieinteresēti panākt paredzamu un juridiski drošu uzņēmējdarbības vidi, spēt piesaistīt kvalificētu un ražīgu darbaspēku un arī pielāgoties strauji mainīgajiem tirgus apstākļiem. Darba ņēmēji vēlas drošību attiecībā uz darbu un ienākumiem, lai varētu panākt līdzsvaru starp profesionālo un privāto dzīvi un arī uzņemties jaunus pienākumus, pielāgoties karjeras laikā, kā arī turpināt uzkrāt prasmes visa mūža garumā. Bezdarbnieki un ekonomiski neaktīvi cilvēki bieži meklē tādas nodarbinātības iespējas, kas viņus neiesprosto zemas kvalitātes, slikti apmaksātā nodarbinātībā un neatņem būtiskas sociālās tiesības. Ekonomikai un sabiedrībai, jo īpaši eurozonā, ir nepieciešama labāka prasmju pilnveidošana un izmantošanu, lielāks elastīgums un noturība, sociālā kohēzija un taisnīga un efektīva tiesību, pienākumu un ieņēmumu sadale arī paaudžu starpā.

Tajā pašā laikā, ņemot vērā augsto bezdarba līmeni un demogrāfisko novecošanu apvienojumā ar valsts finanšu slogu un nepieciešamību mazināt valsts blakusietekmi, kas rodas no makroekonomiskās nelīdzsvarotības, priekšplānā ir izvirzīts jautājums par valsts sociālās drošības sistēmu veiktspēju vairākos aspektos: pirmkārt, attiecībā uz to atbilstību un fiskālo ilgtspēju, ņemot vērā jaunās sociālās vajadzības, tostarp nepieciešamību novērst nabadzību; otrkārt, attiecībā uz to ietekmi uz darbvietu radīšanu, gan no darba devēju, gan darba ņēmēju perspektīvas, tostarp viņu spēju panākt to, lai darbs atmaksātos, un stiprināt prasmes un spējas pilnvērtīgi piedalīties sabiedrības dzīvē; un, treškārt, eurozonai īpaši svarīgs aspekts, attiecībā uz sociālās drošības sistēmu spēju mazināt makroekonomiskos satricinājumus un nodrošināt automatiskās stabilizācijas funkciju. Augsts nodarbinātības līmenis, zems bezdarba līmenis un labi izstrādātas sociālās drošības sistēmas ir svarīgs stabila valsts finanšu elements, un pārāk lielas darba tirgu un sociālo rādītāju atšķirības apdraud eurozonas darbību. Kā daļa no pasākumiem, kas veikti, lai uzlabotu fiskālo uzraudzību ES līmenī, pārdomas par valsts finanšu kvalitāti, uz kurām lielā mērā balstās sociālās drošības sistēmas, ir pievērsušas lielu uzmanību jautājumiem, kas saistīti ar valsts ieņēmumu un izdevumu taisnīgumu un efektivitāti.

2.4. Bagātīgās pieredzes izmantošana

Eiropas sociālo tiesību pilārā var izmantot bagātīgo pieredzi un praksi: daudzās jomās pasaulē labākie rādītāji ir rodami Eiropā, un risinājumi ir labi zināmi. Tomēr, ņemot vērā mūsdienu problēmas, pašapmierinātība un *status quo* nav izeja. Ir arī daudz jāmacās no mainīgajiem apstākļiem pasaulē.

Atzīstot, ka situācijas dalībvalstīs ir visai atšķirīgas, pilārs var balstīties arī uz kopējām vērtībām un principiem valsts, Eiropas un starptautiskā līmenī. Šīs vērtības un principi ieņem nozīmīgu vietu tādos atsaucēs dokumentos kā Līgumā par Eiropas Savienību (LES), Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD), Eiropas Savienības Pamattiesību hartā un Eiropas Savienības Tiesas praksē, kā arī starptautiskos instrumentos, piemēram, Sociālajā hartā, ko pieņēmusi Eiropas Padome, un SDO ieteikumos.

Šādi regulējumi bieži vien aptver dažādas jomas, kurās tie nosaka vispārīgus principus vai minimālos standartus, kas jāpapildina valsts, reģionālā vai vietējā līmenī. Tādējādi galvenais jautājums Eiropā nav tiesību atzīšana, bet drīzāk to faktiskā ieviešana un īstenošana, ņemot vērā straujās izmaiņas sociālajā, tiesiskajā un ekonomikas vidē.

Gadu gaitā Komisija ir īstenojusi iniciatīvas, lai stiprinātu centienus attiecībā uz neatliekamām prioritātēm un atjauninātu ES tiesību aktu kopumu. Šajos centienos tika ņemta vērā labāka regulējuma loģika: tas nenozīmē mazāku regulējumu, bet gan pieeju regulējumam, kurā pilnībā ņemta vērā ekonomikas, sociālā un vides ietekme uz vietām, lai pārliecinātos, ka ikviena iniciatīva sasniedz tai izvirzīto mērķi pēc iespējas labāk. Šā pilnvaru termiņa laikā Komisija ir izvērsusi Eiropas strukturālos un investīciju fondus 2014. – 2020. gadam, no kuriem gandrīz 20 % tiek izmantoti Eiropas Sociālajam fondam. Komisija ir darbojusies arī vairākos virzienos, piemēram:

- lielāka uzmanība sociālajiem jautājumiem Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadā, sociālo rādītāju izmantošana tā sauktajā makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūrā, "sociālo salīdzinošo rādītāju" veicināšana un jaunās Grieķijai paredzētās stabilitātes atbalsta programmas sociālās ietekmes novērtējums;
- sociālo mērķu iekļaušana tādās pamatiniciatīvās kā Investīciju plāns Eiropai, enerģētikas savienība un digitālais vienotais tirgus;
- iepazīstināšana ar Stratēģisko iesaisti dzimumu līdztiesības jomā 2016.–2019. gadam;
- intensīvāks finansiālais atbalsts dalībvalstīm, lai izveidotu garantiju jauniešiem, kas paredz, ka visiem jauniešiem, kas jaunāki par 25 gadiem, būtu jāsaņem kvalitatīvs, konkrēts piedāvājumu 4 mēnešu laikā pēc oficiālas izglītības iegūšanas vai pēc darba zaudēšanas;
- norādījumu sagatavošana dalībvalstīm par ilgtermiņa bezdarbnieku reintegrāciju darba tirgū;
- priekšlikums Eiropas pieejamības aktam, lai vienotajā tirgū nodrošinātu būtisku preču un pakalpojumu pieejamību cilvēkiem ar invaliditāti;
- priekšlikums pārskatīt Darba ņēmēju norīkošanas direktīvu, lai veicinātu principu, ka par vienādu darbu tajā pašā vietā saņem vienādu darba samaksu.

Vienlaikus apspriedēm par pīlāru 2016. gadā turpināsies darbs pie vairākiem papildu aspektiem: jauns posms, lai veicinātu profesionālās un privātās dzīves līdzsvaru strādājošiem vecākiem; Eiropas prasmju programma; 24 arodveselības un darba drošības direktīvu rūpīga izvērtēšana, kas palīdzēs novērtēt to atbilstību, efektivitāti un saskaņotību, lai saglabātu augstu darba ņēmēju veselības un drošības aizsardzības līmeni, ņemot vērā jaunus riskus, vienlaikus vienkāršojot un modernizējot piemērojamos tiesību aktus, kā arī atvieglojot darbā pieņemšanu mazos un vidējos uzņēmumos. Šie piemēri ilustrē ES atbalstošo, konsultatīvo un strukturēto lomu sociālajā jomā, un turpmāko rīcību, kas varētu izrietēt no pīlāra izveides.

Šīs Komisijas galvenā prioritāte ir veicināt arī sociālo dialogu visos līmeņos. Pēc augsta līmeņa konferences par jaunu ES sociālā dialoga posmu 2015. gada martā ES sociālie partneri starpnozaru līmenī ir vienojušies par kopīgu padziļinātu nodarbinātības analīzi un kopīgu darba programma 2015. – 2017. gadam. Ir sāktas sarunas par autonomu pamatnolīgumu par aktīvu novecošanu, tiek gatavoti kopīgi secinājumi par profesionālās un privātās dzīves līdzsvara jautājumu, un darba grupa aplūko, kā to dalībnieki ir īstenojuši iepriekšējos autonomos pamatnolīgumos. ES nozaru sociālie partneri, kas darbojas 43 dažādās nozarēs un ir 75 % no darbaspēka, ir turpinājuši strādāt arī pie attiecīgajām kopīgajām darba programmām.

3. Eiropas sociālo tiesību pīlārs: nozīme, darbības joma un juridiskā būtība

Pīlāra mērķis ir sniegt vairākus būtiskus principus, lai atbalstītu labi funkcionējošus un taisnīgus darba tirgus un sociālās drošības sistēmas. Kā norādījis priekšsēdētājs Junkers, pīlārs tiks izstrādāts eurozonas ietvaros, vienlaikus dodot iespēju citām ES dalībvalstīm pievienoties, ja tās vēlēties.

Tādējādi pīlārs pamatosies uz spēkā esošo ES līmeņa tiesību aktu kopumu sociālajā jomā un papildinās to, un tajā ietvertie principi īpašu uzmanību pievērsīs vajadzībām un problēmām, ar ko saskaras eurozona. Tiklīdz pīlārs būs sagatavots, tam būtu jāklūst par pamatprincipu kopumu, kas palīdzēs pārraudzīt iesaistīto dalībvalstu nodarbinātības un sociālos rādītājus, veicinās reformu procesu valstu līmenī un, konkrētāk, kalpos kā virzienrādītājs konverģences atjaunošanai eurozonā.

3.1. Šodienas un rītdienas realitātei piemēroti principi

Pirmais provizorisks pīlāra izklāsts apspriešanai ir iekļauts šā paziņojuma pielikumā. Principi izraudzīti gan to ekonomiskās, gan sociālās nozīmes dēļ attiecībā uz iesaistīto dalībvalstu veikspēju.

Izklāsts ir strukturēts trijās galvenajās kategorijās.

- Vienlīdzīgas iespējas un piekļuve darba tirgum, tostarp prasmju attīstība un mūžizglītība, un aktīvs atbalsts nodarbinātībai, lai palielinātu nodarbinātības iespējas, atvieglotu pāreju starp dažādiem profesionālajiem statusiem un uzlabotu indivīdu nodarbinātības iespējas.
- Taisnīgi darba nosacījumi, lai izveidotu atbilstošu un ticamu tiesību un pienākumu līdzsvaru starp darba ņēmējiem un darba devējiem, kā arī starp elastīguma un sociālās drošības elementiem, lai atvieglotu darbvietu radīšanu, pieņemšanu darbā un uzņēmumu pielāgošanās spējas, kā arī sekmētu sociālo dialogu.
- Piemērota un ilgtspējīga sociālā aizsardzība, kā arī piekļuve augstas kvalitātes pamatpakalpojumiem, tostarp bērnu aprūpei, veselības aprūpei un ilgtermiņa aprūpei, lai nodrošinātu cilvēka cienīgus dzīves apstākļus un aizsardzību pret risku un sniegtu iedzīvotājiem iespējas pilnvērtīgi piedalīties nodarbinātībā un sabiedrībā kopumā.

Ir noteiktas vairākās politikas jomas, kurām ir pievienoti dažādi principi. Šajos principos par pamatu ir izmantotas vairākas tiesības, kas jau ir ierakstītas ES un citos attiecīgos tiesību aktos, un sīkāk izklāstīti iespējamie veidi, kā tās īstenot. Formulējumos ir ņemtas vērā spēkā esošās vadlīnijas ES līmenī, piemēram, saistībā ar ekonomikas politikas koordinēšanu, vienlaikus ietverot jaunākās tendences.

Situācija Eiropā būtiski atšķiras attiecībā uz katru no šiem principiem, un ir daudz lielu un mazu risināmu praktisku problēmu. Parasti tās ietver atšķirīgās personu, uzņēmumu un sabiedrības intereses; iespējamus kompromisus starp īstermiņa un ilgtermiņa risinājumiem; arī ar darba neskaidro jēdzienu saistītu "pelēko zonu" esamību un jautājumu "Kas par ko maksā?" atkarībā no tā, vai ir paredzams, ka privātajam vai publiskajam finansējumam būs nozīme. Grūts uzdevums ir izstrādāt jaunus standartus un praksi, kas atbilst dinamiskas ekonomikas vajadzībām, lai atbalstītu augšupējas konverģences procesu reģionos un dalībvalstīs.

Pīlāra un tā izveidošanas diskusiju mērķis nav noslēpt šīs atšķirības un spriedzi, bet atklāt un novērst to jaunā veidā, ņemot vērā mainīgo situāciju darba vidē un visā Eiropā pastāvošo

situāciju daudzveidību. Tādējādi pīlāram būtu jāpalīdz modernizēt, paplašināt un padziļināt sociālās tiesības darbvietā un sabiedrībā, atvieglot to īstenošanu un veicinot praksi, kas varētu būt lietderīga no privātpersonas, uzņēmumu un sabiedrības viedokļa.

3.2. Vērtības pievienošana eurozonai un ES kopumā

Pīlārā netiek atkārtots vai pārfrāzēts ES tiesību aktu kopums: tajā ir sīki izklāstīti principi un apņemšanās, kas var palīdzēt panākt lielāku konvergenci eurozonā. Tāpat kā šis pīlārs neaizstāj tiesību aktu kopumu, šeit ierosinātie principi neaizstāj esošās tiesības: tie sniedz iespēju novērtēt un nākotnē saskaņot un uzlabot valsts nodarbinātības un sociālās politikas darbību.

Taču pīlāra sagatavošanas process būtu jāizmanto, lai atgrieztos pie tiesību aktu kopuma. Spēkā esošo tiesību aktu kopums ir pakāpeniski sagatavots dažādos laika posmos, un dažas jomas ir labāk aptvertas nekā citas. Apspriešanās par pīlāru dod iespēju gūt visaptverošu priekšstatu par tiesību aktu kopumu, pārskatīt tā atbilstību, ņemot vērā jaunākās tendences, un apzināt iespējamās jomas turpmākai rīcībai atbilstošā līmenī.

Šāda pārskatīšana, galvenokārt, varētu sniegt atbildes uz šādiem jautājumiem: vai pastāv nepilnības tiesību aktu kopuma īstenošanā? Vai pastāv būtiskas atšķirības ES līmenī noteiktajās sociālajās tiesībās? Kā šīs nepilnības un/vai atšķirības varētu ņemt vērā? Šis ir viens no iemesliem, kādēļ apspriešanās process pīlāra sagatavošanai būs atvērts visām dalībvalstīm, un tam būtu jāpalīdz valstīm, kas neietilpst eurozonā, izlemt, vai iesaistīties pīlārā.

Darbs pie pīlāra izveidošanas papildinās citus pašreizējos centienus padziļināt EMS,⁵ un tas ir jāizmanto kā ieguldījums 2017. gada pavasarī paredzētās Baltās grāmatas sagatavošanā par Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības nākotni. Piecu priekšsēdētāju ziņojumā par Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanu jo īpaši ir uzsvērtā vajadzība īstenot konverģences procesu virzībā uz noturīgākām ekonomikas struktūrām un vidējā termiņā padarīt šādus procesus saistošākus. Tas tiktu panākts, vienojoties par virkni kopēju augsta līmeņa standartu, kas cita starpā pievērstos darba tirgiem.

Visbeidzot, šā pīlāra juridiskajā būtībā būs jāņem vērā iespējas un juridiskie ierobežojumi ES un eurozonas līmenī. Piemēram, Līguma par Eiropas Savienības darbību 153. pants nepārprotami nosaka, ka Savienības kompetencē nav pieņemt tiesību aktus par “darba samaksu”.

Tā kā pīlāra izveidošanai varētu izmantot vairākus instrumentus, piemēram, ieteikumus, Komisija uzskata, ka ir svarīgi iesaistīt Parlamentu un Padomi, kā arī citas ES iestādes, un gūt plašu atbalstu tā īstenošanai.

4. Apspriešanās mērķi

Pīlāra izveidošana ir iespēja virzīt pārdomas par pašreizējām sociālajām tiesībām, īpašajām eurozonas vajadzībām, par mainīgo situāciju darba tirgū, kā arī par reformām, kas vajadzīgas

⁵ COM(2015)600 (2015. gada 21. oktobris) par pasākumiem ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanai.

visos līmeņos. Tādēļ apspriešanās procesam jābūt pēc iespējas tālejošākam.

4.1. Sagaidāmie rezultāti

Apspriešanās procesam ir trīs galvenie mērķi.

- Pirmais mērķis ir izvērtēt pašreizējo ES tiesību aktu kopumu. Apspriedēm būtu jā īpaši jāpalīdz noteikt, cik lielā mērā esošās tiesības piemēro un ir piemērotas šodienas un nākotnes prasībām, un/vai būtu nepieciešami jauni šo tiesību īstenošanas veidi.
- Otrais mērķis ir aplūkot darba organizācijas modeļu un sabiedrības jaunās tendences, ņemot vērā demogrāfisko tendenci un jaunu tehnoloģiju ietekmi un citus darbam un sociālajiem apstākļiem svarīgus faktoros. Vajadzētu aktīvi mudināt apzināt labāko praksi un pieredzi saistībā ar sociālo inovāciju.
- Trešais mērķis ir apkopot viedokļus un atsauksmes par pašu Eiropas sociālo tiesību pīlāra izklāstu. Apspriešanās rezultāti būtu jāizmanto, lai apspriestu pīlāra darbības jomu un saturu, kā arī tā nozīmi EMS sociālajā dimensijā, pārdomātu eurozonas īpašās vajadzības, aplūkotu ierosināto principu specifiku un izpētītu ar tiem saistītās problēmas. Turklāt ar apspriešanos būtu jāpalīdz ārpus eurozonas esošajām dalībvalstīm pieņemt lēmumu par to, vai piedalīties pīlārā.

Apspriešanās process būtu jāpabeidz līdz 2016. gada 31. decembrim, lai 2017. gada sākumā Komisija varētu nākt klajā ar galīgo pīlāra priekšlikumu.

4.2. Sagatavošanās debatēm

Turpmākajos mēnešos Komisija aktīvi sadarbosies ar citām ES iestādēm, valsts iestādēm un parlamentiem, arodbiedrībām un uzņēmumu asociācijām, NVO, sociālo pakalpojumu sniedzējiem, ekspertiem no akadēmiskajām aprindām un sabiedrību. Valsts līmenī Komisija veicinās diskusijas, izmantojot pārstāvniecības dalībvalstīs.

ES sociālie partneri tiks aicināti aktīvi iesaistīties pīlāra veidošanā. Komisija prasīs arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas un Reģionu komitejas viedokli.

4.3. Strukturētas atsauksmes

Papildus sabiedriskajai apspriešanai tiks organizēti trīs darba virzieni, ko iekļaus diskusijās par katru iepriekš minēto sagaidāmo rezultātu:

- ES sociālo tiesību aktu kopums: novērtējums;
- darba un sociālās drošības sistēmu nākotne: problēmas un iespējas;
- Eiropas sociālo tiesību pīlāra nozīme ciešākas un taisnīgākas EMS izveidē.

Lai apkopotu atsauksmes, Komisija līdz 2016. gada beigām organizēs Eiropas konferenci.

4.4. Informācija par diskusijām

Ir izveidota īpaša apspriešanās procesam paredzēta tīmekļa vietne:
<http://ec.europa.eu/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights>.

Tajā iekļaus:

- šo paziņojumu un papildu dienestu darba dokumentus;
- faktu lapas, ko sagatavojuši Komisijas dienesti, kurās sīkāk izklāstīti ekonomiskie un juridiskie argumenti attiecībā uz jomām, kuras iekļautas šā paziņojuma pielikumā pievienotajā pīlāra izklāstā;
- darbības, kuras paredzēts iekļaut katrā no iepriekš minētajiem darba virzieniem;
- ES un valstu līmenī turpmākajos mēnešos paredzēto sanāksmju un pasākumu sarakstu.

5. Jautājumi apspriešanai

Komisija aicina visas ieinteresētās personas līdz **2016. gada 31. decembrim** atbildēt uz šajā paziņojumā norādītajiem jautājumiem un sniegt papildu piezīmes.

To var izdarīt, aizpildot tiešsaistes anketu, kas pieejama iepriekš minētajā šim nolūkam izveidotajā tīmekļa vietnē, nosūtot informāciju pa e-pastu uz šādu adresi:

EMPL-EUROPEAN-PILLAR-OF-SOCIAL-RIGHTS@ec.europa.eu

vai pa pastu:

EUROPEAN COMMISSION
Directorate-General Employment, Social Affairs and Inclusion
Rue Joseph II, 27 – 00/120
B-1049 BRUXELLES⁶

Eiropas Komisija vēlas uzklaut viedokļus par šādiem jautājumiem.

Sociālā situācija un ES sociālo tiesību aktu kopums

1. Kuras uzskatāt par svarīgākajām prioritātēm nodarbinātības un sociālajā jomā?
2. Kā izskaidrot atšķirīgo nodarbinātības un sociālo situāciju Eiropā?
3. Vai ES tiesību aktu kopums atbilst mūsdienu situācijai un vai uzskatāt, ka nepieciešama turpmāka ES rīcība?

Nodarbinātības un sociālās drošības sistēmu nākotne

4. Kādas ir būtiskākās pārmaiņas veicinošās tendences?
5. Kādi būtu galvenie riski un iespējas, kas saistītas ar šīm tendencēm?

⁶ Jāņem vērā, ka saņemtais atbildes un ziņas par respondenta identitāti publicēs internetā, ja vien respondents nebūs iebildis pret savu personas datu publicēšanu, pamatojoties uz to, ka šāda publicēšana varētu kaitēt viņa likumīgajām interesēm. Tādā gadījumā atbildes var publicēt anonīmi. Pretējā gadījumā atbildes nepublicēs un to saturu principā neņems vērā.

6. Vai varat ieteikt pašreizējus vai iespējamus politikas virzienus, iestāžu vai uzņēmumu praksi, ko varētu izmantot par pamatu?

Eiropas sociālo tiesību pīlārs

7. Vai piekrītat šeit izklāstītajai pieejai attiecībā uz Eiropas sociālo tiesību pīlāra izveidošanu?
8. Vai piekrītat pīlāra darbības jomai un šeit ierosinātajām jomām un principiem? Vai ir kādi aspekti, kas nav līdz šim nav pietiekami izklāstīti vai ietverti?
9. Kādas jomas un principi būtu svarīgi konverģences atjaunošanai eurozonā?
10. Kā tos vajadzētu izteikt un realizēt? Konkrētāk, vai uzskatāt, ka dažās jomās jāpieņem minimālie standarti vai atsauces kritēriji, un kāda būtu to piemērošanas joma un pievienotā vērtība? Ja jā, tad kādi?

Savu viedokli ir iespējams izteikt par katru pīlārā ierosināto jomu un principu, aizpildot detalizētāku tiešsaistes anketu apspriešanai paredzētajā tīmekļa vietnē.